

CSANÁD ÉS KÁL FALU EGYEZSÉGE A KÖZÖS HATÁR-GYEPŰ FELŐL.

Mi Toldalagi Mihály Ercséből, Marosszékbén, Szent-Benedeken lakó és ugyan marosszéki főkirálybíró, és Bakó Imre Marosszékbén Jobbágytelkén lakó nemes személy; Somodi András Maros-Járában Torda vármegyében lakó nemes személy, és Szabó alias Horváth András Vajda-Sz-Ivánon lakó és ugyan Torda vármegyének egyik főszolgabirája, úgy mint ez, oda alá megirt dologban közbirák lévén, adjuk emlékezetre mindeneknek, az kiknek illik, az mi levelünknek rendiben. Hogy in anno praesenti 1628. die 23-a Julii, hivatának bennünket, egyfelől az nemzeti Erdélyi István uram Torda vármegyének egyik főispánja, urunk Ő felségének egyik tanácsa, Szengyel Ferencz de eadem, Szucsáki Balázs és János, és Nagy István Csanádról, mindnyájan Torda vármegyében lakó nemes személyek, úgy mint Csanádfalvának patronusi és az csanádi Fülöp Pál falusi bíró, Szabó István és Fodor Mihály hites polgárok az bíró mellett, mindhárman Erdélyi István uram jobbágyi. Másfelől Maros székben Kálban lakó: nemzeti Kun János és Benedek uraimék, Nagy Pál és Kovács Péter nemes személyek, Kovács Miklós drabant ugyan káli falusi bíró és Hegedüs Péter mindnyájan Kálban Marosszékbén lakó személyek; az *csanádi és tüsedi*) határközbeli gyepűhöz*, mely mondatik Kurta-Pataknak, kik vadnak Torda vármegyében; az végre, hogy az minemő veszekedések voltak egymás között, az csanádiaknak és káliaknak, az fennmegirt csanádi és tüsedi határközben lévő régen elpusztult gyepű felől, *az mely elpusztult gyepűt ennekelőtte is az káliak csináltak, tartottanak és bévág-tanak, az porgolátkapun alul Erdő-Szengyel felől, mely vagyon Torda vármegyében; az porgolátkapun felül penig Illye felől, mely vagyon Torda vármegyében, az csanádiak csináltak, tartották és vág-ták bé:* hogy ez felől való veszekedéseket közöttök törvény szerint eligazítanók.

De minekelőtte ez dolognak törvénytételéhez akartunk volna kezdeni, ezen felül megirt gyepű felől, így alkudának meg ez fenn megirt Torda vármegyebeli főnemes személyek Csanádnak patronusát és

*) Eredetileg Tövisednek hívták.

csanádi fenn megirt falusi bíró polgáraival együtt Csanádfalva képekben; és ez fenn megirt Kálban, Marosszékbén lakó főnemes személyek és falusi bíró társával együtt, ugyan Kálfalva képekben. Tudniillik mivel az káliakra nézendő gyeprü régtől fogván elpusztult, ugyannyira, hogy csak helye alig tetszik meg mostan, annak okáért mostan az csanádiak az káliaknak segítsenek az ő rájuk nézendő gyeprüt megcsinálni és bevágni. Annakutánna penig mindörökké az káliak csinálják és vágják be és övéknek tartassék az porgolátkaputól fogván az Alsó-Erdő-Szenygel felől való gyeprü.

Az másfelől való felét penig, tudniillik az felső részét, Illye felől valót, az porgolátka putólfogván való gyeprüt: az csanádiak tartozzanak megcsinálni és bevágni és övéknek mondassék és tartassék, mint ennekelőtte.

Az gyeprü penig oly légyen mindenfelől, hogy sem egyik felől, sem másik felől barom rajta el ne mehessen.

Az *porgolátkaput* penig mindörökké az csanádiak csinálják és tartssák. Az *kapu* penig oly légyen, hogy ha valaki kinyitná és nyitva hagyná is, ömagától bemenjen és bétevédjék.

Ha penig ez megnevezett két falubeliek valamelyik, vagy szolgáljuk, vagy háznépük a kaput kinyitnák az végre, hogy az marha, avagy barom az kapun bemenjen az tilalmasba, hogy ehessék, ez penig, ha megbizonyultatik, melyik cselekedte: tehát az két falu Csanád és Kál együtt három forintra büntessék azt, azki azt cselekedte, kedvezés nélkül; és ha türhetetlen kárt tétetne, az kárt is az káros ember megvehesse az kártétető emberen.

Ha pedig útonjáró ember hadná nyitva az porgolátkaput, és úgy szaladásképpen menne be az barom az tilalmasban, és az marhát behajtanák, tehát ország törvénye szerént büntessék: nappali hajtás egy-egy pénz egy-egy marhától, éjjeli hajtás két-két pénz; de ha kárt téssen az marha, ki türhetetlen lészen, tehát az káros ember az kárt megvehesse az kártétető emberen; az behajtó pénzt penig az káros ember adja meg az behajtónak.

Másodszor, hogy ha valamelyik falu részén való gyeprün, *rés* találna lenni, azmelyről az marha az tilalmasban bémehetne, és azt az megromlott avagy káros gyeprüt, ha valaki, valamelyik abból az két falubeliek közül, eszében venné és meglátná, tehát az olyan ember tartozék azon falusi bíró által, azt az falut certificálni az roszt gyeprü felől, azkin az rés vagyon és az falus bíró és az bíró gondot reá viselni és harmad nap alatt az gyeprüt megcsináltatni azzal, azkivel illik, mert ha meg nem csinálná az, azkié az roszt gyeprü, tehát az két falu együtt büntesse három forintra azt, azkinek meg kellett volna az gyeprüt csi-

nálni és meg nem csinálta. Ez felett, ha kinek türhetetlen kára lenne az rossz gyepüről, az kárt is azon vehessék meg, azkié az rossz gyepü volt, azkiről az kár lött; marhájokat pedig szaladásképpen az melyik tilalmashban ment volna és bé találnák hajtani és türhetetlen kárt nem tett volna az marha, tehát az felül megirt mód szerint büntessék: nappal egy-egy pénzre, éjjel két-két pénzre egy-egy marhát. Az apró marhát is pedig hasonlóképpen ország törvénye szerint büntessék.

Mivel pedig az káliak nem az ő határukön való gyepüt csinálják itt ez helyen, hanem az tüsedi határról valót, *azmely Tüsed sok időtül fogván, lakó-emberek nélkül és pusztán állott*, azmelynek az határát Kun János uraimék több másutt lakó patronusokkal együtt birnák, ha *mikor nyomásban léssen, akár bongort,¹⁾ akár egyéb, az melyet kerttel tartottanak is, mikor az magok marhájoknak szabál léssen, akkor az káliak marhájoknak is felszabaduljon és szabad legyen odahajtaniok marhájokat.*

Hasonlóképpen az csanádi határig olyan szabad legyen az káli marhának, mint az csanádiakénak. Erre is Kun János uraimék mind az több patronusok képekben, kívánságok szerint, szabadságot igére és ada, avagy engede, csakhogy az fenn megirt gyepüt közönségesen csinálják meg az káliak. Azmely gyepü-csinálásban és tereh-viselésben az Kun János és Benedek és több Kálban lakó nemes uraiméknak is, káli jobbágyaik egyenlőképpen tartozzanak az gyepü-csinálásban való terhet viselni; excepto azmely jobbágy, vagy azmely személy az nemes uraiméknál, az magok udvarházoknál lakik, és az magok kenyerét eszik, immunisok legyenek ezféle szolgák, az gyepü-csinálástól és annak terheviselésétől.

Mely dolognak nagyobb bizonyására mind az fenn megirt két rendbeli személyek obligálák magokat, úgy mint ez fenn megirt Csanádnak patronusi és az csanádi biró ez fenn megirt polgárral egyetemben Csanádfalvának képekben; és ez fenn megirt káli nemes uraim az fenn megirt Kál falusi biróval és társával egyetemben, Kálfalvának képekben, száz arany forintra ilyen conditióval, hogyha ez végezést valamelyik fél vel in toto, vel in parte nem prestálná, vagy meg nem állaná, tehát az megálló fél Torda vármegyéből egy viceispánt, Marosszékből egy vice-királybirót melléje vévén, ezen levélnek erejével az száz arany forintot az megálló fél, az meg nem álló félen megvehessen.

¹⁾ *Szinmyei J.* Magyar Tájszótára szerint „bongor = apró vad fákkal és bokrokkal sűrűn benőtt hely.“ De eredetileg itt is valószínűen *gyümölcsös* volt (a német „baumgarten“, délnémet „bungert“-ből), mert megvan mondva, hogy *kert*-tel azaz *kert*-télssel tartják.

Mely dolognak nagyobb bizonyására és erősségére mind az kétrendbeli fenn megirt személyek, *minekünk közbirálnak, mindnyájan kezeket beadák*, mely executio ellen semminemű törvénybeli remedium, se contradictio, inhibitio, repulsio, se birókérés, avagy tilalom ne obstálhasson, mely dolognak nagyobb bizonyására és erősségére adjuk az mi pecsétés levelünket, scripta fide nostra mediante. Datum ex possessione Csanád eodem anno et die supranotato. Correcta per eosdem, qui supranotati.

Eredetije 4 pecséttel ellátva a gróf Teleki család marosvásárhelyi főlevéltárában 4976. sz. alatt.

Közli: TAGÁNYI KÁROLY.
